

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA KULLANIMI VE DİJİTAL OKURYAZARLIKLARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELEMESİ

Araştırma Makalesi / Research Article

Taşçı Ağaoğlu, S. & Durmaz, A. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı ve Dijital Okuryazarlıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 2(2), 26-31.

Geliş Tarihi: 15.08.2021

Kabul Tarihi: 01.12.2021

E-ISSN: 2717-9346

Sema AĞAOĞLU TAŞÇI

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi
semaagaoglu91@gmail.com
ORCID No: 0000-0001-8981-5270

Ahmet DURMAZ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
ahmtdrmz50@gmail.com
ORCID No: 0000-0002-9744-2547

ÖZ

İnsanlık tarihi boyunca iletişim hep var olmaya devam etmiştir fakat günümüzde yepyeni bir boyut kazanmıştır. Hızla değişen teknoloji ile toplumun giderek artan istek ve ihtiyaçları bazı iletişim araçlarının gelişmesine yol açmıştır. İletişim araçları günümüzde sosyal medyanın aktif bir şekilde kullanımı ve dijital okuryazarlığın ileri boyutta olması popüler sosyal paylaşım ağlarını oluşturmuştur. Bireyler gelişen internet ve sosyal ağlar ile yeni iletişim fırsatlarını keşfederek kullanmaya başlamışlardır. Geleneksel kitle iletişim araçlarından farklı olarak sosyal medya kullanımı ve dijital okuryazarlık hızlı bir şekilde genişleyen etki alanını oluşturmaktadır. Sosyal ağlar toplum içerisinde yaşayan bireylere düşüncelerini ve eserlerini kolaylıkla paylaşabilecekleri olanaklar sağlamaktadır. Sosyal ağlar olarak kullanılan sosyal medya ve dijital okuryazarlık ortamları, kullanıcı tabanlı olması ile birlikte bireyleri ve kitleleri bir araya getirerek aradaki etkileşimi arttırması yönünden önemli bir ağıdır. Çeşitli kurum ve kuruluşlarda sosyal medya kullanımı ile etkileşimi sağlayabilirler, mesajlarını da iletebilmektedir. Dijital okuryazarlık ile de çeşitli kaynaklara daha kolay erişim sağlayabilirler. Her geçen gün sosyal medya üzerinde kullanıcı sayısında yaşanan artışlar sosyal medyanın hayatımızın bir parçası olmasına neden olmuştur. Bu çalışma ile, ortaokul öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve dijital okuryazarlıkları farklı değişkenler açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, sosyal medya, dijital okuryazarlık.

EXAMINATION OF SECONDARY STUDENTS' SOCIAL MEDIA USE AND DIGITAL LITERACY IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

ABSTRACT

Throughout the history of humanity, communication has always existed, but today it has gained a whole new dimension. With the rapidly changing technology, the increasing demands and needs of the society have led to the development of some communication tools. Today, the active use of social media and the advanced level of digital literacy have created popular social networks. Individuals have started to use the developing internet and social networks by discovering new communication opportunities. Unlike traditional mass media, the use of social media and digital literacy constitute a rapidly expanding sphere of influence. Social networks provide opportunities for individuals living in society to easily share their thoughts and works.

Social media and digital literacy environments, which are used as social networks, are an important network in terms of being user-based and increasing the interaction by bringing individuals and masses together. It can interact with the use of social media in various institutions and organizations, and convey its messages. With digital literacy, they can have easier access to various resources. The increase in the number of users on social media every day has caused social media to become a part of our lives. In this study, social media use and digital literacy of secondary school students were examined in terms of different variables.

Keywords: Internet, social media, digital literacy.

1. GİRİŞ

1980’li yıllarda 20. yüzyıla damgasını vuran en önemli olaylardan bir tanesi internetin bulunarak topluma sunulması olmuştur. Bilgisayar teknolojisinin bulunmasıyla iletişim uyduları ile gelişen teknolojinin birleşmesi ile oluşan yeni iletişim süreci “Bilgi Çağı” olarak adlandırılmaktadır. Toplumlara etkileyen internetin her toplum tarafından kullanımı farklılaşmıştır. Türkiye’de ise, internet genellikle kişilerarası bir sohbet ortamı oluşturabilmek ya da bireylerin birbirlerinin sosyal medya hesaplarını takip etmek olarak kullanılmaktadır. Oysa ki internetin gelişmiş ülkelerde yalnızca eğlence amaçlı kullanılmadığı daha çok gelişim aracı olarak kullanıldığı görülmektedir (Solmaz vd., 2013).

Günümüzde kullanılan sosyal medya, kullanıcılara düşünce, ilgi ve bilgi paylaşım imkanı tanıyarak karşılıklı etkileşim yaratan çevrimiçi kullanılan araçlar ve web siteleri için ortak kullanılan bir kavramdır. Sosyal medya, bilginin, farklı bakış açıları ve düşüncelerin, kişilerin deneyimlerinin web siteleri tarafından paylaşımına olanak sağlayan ve internet dünyasını hızlıca hayatımıza entegre eden bir uygulama alanıdır. Sosyal medya, aslında isminde medya olmasına rağmen geleneksel medyadan biraz farklı özelliklere sahiptir. En önemli farklılık ise, herhangi bir kişinin sosyal medyanın içeriğini yaratabilmesi ya da yorumda bulunabilmesiyle birlikte katkı sağlayabilmesidir. Sosyal medya en yüksek düzeyde paylaşımın yapıldığı, çevrimiçi medyanın yeni bir türü olarak bireylere fırsatlar sunduğu en yeni fikirlerden birisidir. Sosyal medya sürekli güncellenebilmesi ve kolay erişilebilir olması nedeniyle en ideal ortam olarak kendini göstermektedir. Oldukça geniş bir araç yelpazesine sahip olan sosyal medya, öğrenme ve öğretim deneyimlerini de zenginleştirebilmek amacıyla etkili bir düzeyde kullanılmaktadır (Öztürk ve Talas, 2015; Scott, 2010; Weinberg, 2009; Sayımer, 2008).

Sosyal medya, kullanıcılarına ilgi, düşünce ve bilgi paylaşım imkânı tanıyarak karşılıklı etkileşim yaratan çevrimiçi araçlar ve web siteleri adına ortak kullanılan terimdir. Sosyal medya ile birlikte internet dünyası hayatımızda yer edinmeye başlayan bir uygulama haline gelmiştir. Sosyal medya kullanımı geleneksel medya anlayışından farklı olarak herhangi bir kişinin sosyal medyanın içeriğini oluşturabilmesi, yorum yapabilmesi ve katkı sağlayabilmesi ön plandadır. Sosyal medya kullanımları ile yüksek düzeyde paylaşımlar gerçekleşmektedir (Solmaz vd., 2013).

Öğrencilerin sosyal medyayı kullanım şekilleri kişiden kişiye ya da yaş grubuna göre değişmektedir. Sosyal medyanın en önemli dayanak noktası yapılan paylaşımlar ve öğrencilerin sosyal medyaya katılımlarıdır. Sosyal medya kapsamında çeşitli uygulamalara üye olmakla sosyal medya var olmaktadır fakat katılımcıların aktif olmaları, paylaşımlar yapmaları sosyal medyayı daha hareketli hale getirmektedir (Karadayı, 2019). Günümüzde en çok kullanılan kavramlardan bir tanesi de okuryazarlıktır. Okuryazarlık, gündelik yaşam içerisinde bireylerin olayları ve olguları kavrayabilmesini, değerlendirebilmesini sağlayarak yol gösterici niteliğindedir. Okuryazarlık, yalnızca kısa bir zaman dilimi ile sınırlı olmayan hayat boyu devam eden okuma ve yazma eylemini ifade etmektedir. Okuma eylemini hayat boyu devam ettiren kişiler sürekli olarak kendisini geliştiren kişilerdir. Okuryazarlık aynı zamanda güncel olan yani yeni olan bilgilerin takip edilmesini sağlamaktadır. Bu okuryazarlıklardan bir tanesi de dijital okuryazarlıktır. Dijital okuryazarlık, ilk başlarda dijital bir cihazı veya yazılımı kullanabilme olarak dar bir çerçevede düşünülmemelidir. Dijital okuryazarlık, kullanıcıların dijital ortamda etkin olarak çalışabilmeleri için gerekli olan bilişsel, sosyolojik ve duygusal becerileri içermektedir. Grafik ekranlarındaki verilen yönergeleri takip etmek, bununla birlikte yeni anlamlı materyalleri bu ortamda oluşturabilmek, dijital ortamdaki bilginin kalitesini ve geçerliliğini değerlendirebilmek dijital okuryazarlık faaliyetleri kapsamındadır

(Karabacak ve Sezgin, 2019). Farklı teknolojileri kullanarak güvenli internet kullanımını arttırabilmek için, elde edilen bilginin doğru ya da yanlışlığı ile ilgili karar verebilmek gibi becerilere sahip olmak için yapılan çalışmalarla birlikte, bireylerin karşılaştıkları problemleri çözebilme noktasında dijital okuryazarlık becerilerinin önemli olduğu görülmektedir. Aksi takdirde bilginin çok hızlı bir şekilde yayıldığı bugünlerde, güvenilirliği düşük, doğruluğu ispatlanamayan bireyler ve toplum açısından da doğru olmayan yanıltıcı sonuçlar doğurabilir. İnternet üzerindeki riskin oluşabilmesinde en büyük etken istismar edici, doğru olmayan, yanıltıcı bilgilerin üretilmesi ve paylaşılmasından kaynaklanmaktadır. Tam bu noktada bireylerin dijital okuryazarlık becerilerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Dijital okuryazarlık, dijital vatandaşlığın en önemli ayağını oluşturmaktadır. Dijital okuryazarlık, farklı teknolojilerin doğru kullanılabilmesi ile birlikte doğru bilgiye ulaşabilme, üretebilme ve paylaşımında bulunabilme ile birlikte öğrenme-öğretme süreçlerinde teknolojiyi kullanabilme becerisine sahip olmayı gerektirmektedir (Hamutoğlu vd., 2017).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı ortaokul düzeyindeki öğrencilerin sosyal medya kullanımı ve dijital okuryazarlıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türü ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Ortaokul öğrencilerin yaşları ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türü ile dijital medya okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Ortaokul öğrencilerin yaşları ile dijital medya okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırma yöntemi, araştırmacının amacına ulaşabilmesi için izlenen yol olarak tanımlanmaktadır. Araştırma esnasında yapılan saha araştırmaları, kişilerin bir konu ile ilgili düşüncelerini ve süreci yönetmede kullanılan yöntemlerin yazılı ve sözlü olarak sorulan sorular yardımı ile bilgi almayı amaçlar. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemi, olay ve olguları objektif bir bakış açısıyla, gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak da ifade edilebilen bir araştırma çeşididir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Çalışmada model olarak da nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeli kullanılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2020-2021 eğitim-öğretim yılı Nevşehir ilinde ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu örneklem grubunda sosyal medya kullanımı ölçeği 145 öğrenciye, dijital okuryazarlık ölçeği de 128 öğrenciye uygulanmıştır. Çalışmaya katılan 72 öğrenci devlet okullarında, 73 öğrencide özel okullarda öğrenim görmektedir.

2.2. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Çalışmada veri toplama araçları olarak Deniz ve Tutkun Ünal (2019) tarafından geliştirilmiş olan sosyal medya kullanımı ölçeği ile Pala ve Başibüyük (2020) tarafından geliştirilmiş olan dijital okuryazarlık ölçeği kullanılmıştır. Her iki ölçeğin de geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. Deniz ve Tutkun Ünal (2019) tarafından geliştirilmiş olan sosyal medya kullanım ölçeği “Bana Hiç Uygun Değil, Bana az Uygun, Bana Orta Seviyede Uygun, Bana Tamamen Uygun” şeklinde 5’li likert şeklindedir. Pala ve Başibüyük (2020) tarafından geliştirilmiş olan dijital okuryazarlık ölçeği de “Her Zaman, Çoğu Zaman, Bazen, Nadiren, Hiçbir Zaman” şeklinde 5’li likert ölçektir.

Elde edilen veriler, ilişkisiz örneklem t-testine göre analiz edilmiştir. Veriler bir istatistik programı yardımıyla analiz edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Ortaokul Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Okul Türü ile Sosyal Medya Kullanımı Arasında Anlamlı Bir Fark Var mıdır?

Bu başlık altında ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türü ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı ilişki olup olmadığı üzerinde çalışma yapmak amaçlanmıştır.

Tablo 1: Sosyal Medya Kullanımının Okul Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Okul Türü	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Devlet Okulu	72	1,81	,64	143	-7,39	,000
Özel Okul	73	2,74	,85			

Tablo 1’de görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin okul türlerine göre sosyal medya kullanımlarına ilişkin t testi sonuçları arasında anlamlı bir farklılık vardır [$t(143) = -7.39 p<05$]. Bu sonuca göre, devlet okullarının puanlarının ortalaması =1,81 özel okulların puanlarının ortalaması = 2,74 olarak bulunmuştur. Bu veriler devlet ve özel okullarında öğrenim gören ortaokul öğrencilerin sosyal medya kullanımında anlamlı derecede fark olduğunu göstermektedir. Tablo 1’deki ortalamalara bakıldığında bu farklılığın özel okullar lehine olduğu anlaşılmaktadır.

3.2. Ortaokul Öğrencilerinin Yaş Grupları ile Sosyal Medya Kullanımı Anlamlı Bir Fark Var mıdır?

Yapılan bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin yaş grupları ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişki analiz edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 2: Sosyal Medya Kullanımının Yaşlarına Göre t-Testi Sonuçları

Yaş	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
11 Yaş	79	2,25	,83	143	-,416	,678
12 Yaş	66	2,31	,95			

Tablo 2’de görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin yaşlarına göre sosyal medya kullanımlarına ilişkin t testi sonuçları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t(143) = -.416 p>05$]. Bu sonuca göre, 11 yaşındaki öğrencilerin puanlarının ortalaması =2,25 12 yaşındaki öğrencilerin puanlarının ortalaması = 2,31 olarak bulunmuştur. Bu veriler 11 ve 12 yaşlarındaki ortaokul öğrencilerin sosyal medya kullanımında anlamlı derecede fark olmadığını göstermektedir. Ancak genel olarak ortalamalara bakıldığında 12 yaşındaki öğrencilerin ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.3. Ortaokul Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Okul Türü ile Dijital Medya Okuryazarlığı Arasında Anlamlı Bir Fark Var mıdır?

Bu çalışma ile ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türü ile dijital medya okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark olup olmadığı üzerinde çalışma yapılmak amaçlanmıştır.

Tablo 3: Dijital Medya Okuryazarlığının Okul Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Okul Türü	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Devlet Okulu	63	3,42	,69	114	-5,172	,000
Özel Okul	62	3,99	,51			

Tablo 3’te görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin okul türlerine göre dijital medya okuryazarlıklarına ilişkin t testi sonuçları arasında anlamlı bir farklılık vardır [$t(114) = -5.172 p<05$]. Bu sonuca göre, devlet okullarının puanlarının ortalaması =3,42 özel okulların puanlarının ortalaması = 3,99 olarak bulunmuştur. Bu veriler devlet ve özel okullarında öğrenim gören ortaokul öğrencilerin dijital medya okuryazarlıklarında anlamlı derecede fark olduğunu göstermektedir. Tablo 3’teki ortalamalara bakıldığında bu farklılığın özel okullar lehine olduğu anlaşılmaktadır.

3.4. Ortaokul Öğrencilerinin Yaş Grupları ile Dijital Medya Okuryazarlığı Arasında Anlamlı Bir Fark Var mıdır?

Bu çalışma ile ortaokul öğrencilerinin yaş grupları ile dijital medya okuryazarlığı arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo 4: Dijital Medya Okuryazarlığının Yaş Grubuna Göre t-Testi Sonuçları

Yaş Grubu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
11 Yaş	65	3,67	,73	121	-,619	,537
12 Yaş	60	3,74	,60			

Tablo 4'te görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin yaşlarına göre dijital medya okuryazarlıklarına ilişkin t testi sonuçları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t(121) = -.619$, $p > .05$]. Bu sonuca göre, 11 yaşındaki öğrencilerin puanlarının ortalaması =3,67, 12 yaşındaki öğrencilerin puanlarının ortalaması = 3,74 olarak bulunmuştur. Bu veriler 11 ve 12 yaşlarındaki ortaokul öğrencilerin dijital medya okuryazarlıklarında anlamlı derecede fark olmadığını göstermektedir. Ancak genel olarak ortalamalara bakıldığında 12 yaşındaki öğrencilerin ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Yapılan araştırmada elde edilen bulguların analizi incelendiğinde yaş grupları arasında dijital medya kullanımı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı söylenebilir. Dijital okuryazarlık bireyin sahip olduğu cinsiyet durumundan bağımsız olarak gelişen bilişsel bir süreç olduğu göz önüne alındığında cinsiyet durumunun dijital okuryazarlık düzeyinde bir etki meydana getirmediği ile ilgili çıkarımda bulunulabilir. Bu çalışmadan elde edilen veriler analiz edildiğinde dijital medya okuryazarlığı ile okul türü arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Dijital okuryazarlık seviyesi devlet okullarına kıyasla özel okullarda daha yüksek çıkmıştır. Bu durum özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin maddi olanakları ile devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin maddi olanakları arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Hem özel okullardaki maddi olanakların gelişmiş olması hem de özel okul öğrenci profilinin maddi imkanlara sahip olan öğrenciler olması dijital okuryazarlık imkanlarını da arttırmıştır.

Göldağ ve Kanat (2018) tarafından yapılan çalışmada bilgisayara sahip olan öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin bilgisayara sahip olmayanlardan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Clark (2007) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmış, iki çalışma arasında elde edilen veriler analiz edildiğinde paralellik göstermektedir. Benzer sonuçlara ulaşılması özel okullar ile devlet okulları arasındaki dijital okuryazarlık düzeyinde anlamlı bir fark ortaya koymuştur.

Bu çalışmada yaş grupları ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişki incelendiğinde yaş grupları ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Yaş araştırmanın büyük bir etkini olmamıştır. Fakat günümüzde internetin ortaya çıkmasıyla birlikte enformasyon teknolojilerinde yaşanan gelişimler iletişim biçimlerinde de değişimlere neden olarak, yüz yüze iletişimin yerini teknolojik araçlarla yapılan iletişim almaya başladı. Bu iletişimin başında da sosyal medya kullanımı popülerliğini arttırmaya başlamıştır. Artık çocukların kendini ifade etme aracı olarak kullandıkları sosyal medya yaş küçük yaşlara kadar düşmektedir.

Yapılan çalışmada elde edilen veriler incelendiğinde sosyal medya kullanımı ile okul türü arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullarda öğrencilerin teknolojik cihazlara ulaşmaları gerek okul ortamının verdiği imkanlar gerekse ailelerin çocuklara sunduğu imkanlar doğrultusunda devlet okullarında öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek oranda sosyal medya kullanımı olduğu düşünülmektedir.

Konuk ve Güntaş (2019) benzer bir çalışmada teknoloji çağı ile beraber değişen koşulların var olmaya başlaması, eğitim alanında da bu koşullara uyum sağlanması üzerinde durulmuştur. Böylece sosyal medya kullanımının bir eğitim aracına dönüşmesi, teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmek

ile stabil sadece öğretim programlarına dayalı öğretim modellerinin dışına çıkmaktadır. Bu çalışma ile benzerlik gösteren yapılan çalışmada ekonomik imkanların gelişmiş olması, gerekli olanakların özel okullarda sağlanıyor olması sosyal medya kullanımının okullardaki eğitim modeline entegre olmasını sağlamıştır.

KAYNAKÇA

- Clark, J. A. (2007). The role of practice in learning computer literacy skills. *The University of Nebraska-Lincoln*.
- Deniz, L. ve Tutgun Ünal, A. (2019). Sosyal medya çağında kuşakların sosyal medya kullanımı ve değerlerine yönelik bir dizi ölçek geliştirme çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1025-1057.
- Göldağ, B. & Kanat, S. (2018). Güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin dijital okuryazarlık durumları. *International Journal of Social Science*, 70(1), 77-92.
- Hamutoglu, N. B., Güngören-Canan, Ö., Kaya-Uyanık, G. ve Gür-Erdoğan, D. (2017). Dijital Okuryazarlık Ölçeği: Türkçe 'ye uyarlama çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 408- 429.
- Karabacak, Z. İ., & Sezgin, A. A. (2019). Türkiye'de dijital dönüşüm ve dijital okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi*, 1(488), 319-343.
- Karadayı, M. (2019). *12-18 yaş arası çocuklarda sosyal medya kullanımı: Elazığ örneği* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Konuk, N. & Güntaş, S.(2019). Sosyal medya kullanımı ve bir eğitim aracı olarak sosyal medya kullanımı. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*, 3/4 (s.1-25)
- Onursoy, S. (2018). Üniversite gençliğinin dijital okuryazarlık düzeyleri, *Gümüşhane üniversitesi iletişim fakültesi elektronik dergisi*, 2/6
- Öğütçen, Y. (2001). İnternet ortamında e-ticaret. *İGEME'den Bakış Dergisi*, 18, 52-59
- Sayimer, İ. (2008). *Sanal ortamda halkla ilişkiler*. Beta.
- Scott, D. M. (2010). The new rules of marketing and PR: how to use social media, blogs, news releases, online video, and viral marketing to reach buyers directly.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z., & Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(4), 23-32.
- Pala, Ş. M. & Başibüyük, A. (2020). Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 897-921.
- Öztürk, M. F., & Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), 101-120.
- Tuncer, A. S. (2013). *Sosyal medyanın gelişimi*. Sosyal Medya Kitabı İçinde (ss. 2-25). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları, Eskişehir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Weinberg, T. (2009). *The new community rules: Marketing on the social web* (pp. I-XVIII). Sebastopol, CA: O'Reilly.